

Нови археолошки локалитети на територији Сингидунума
New archaeological sites within the area of Singidunum

Завод за заштиту споменика културе града Београда
Cultural Heritage Preservation Institute of Belgrade

Neuester Plan der Stadt und Vestung Belgrad.

Gabriel Bodenehr

1688.

бакорез

Извор: МГБ Ин. бр. 11-310.

Улица Светозара Марковића пп 2 – Остаци гроба спаљеног покојника
2 Svetozara Markovića St.: remains of a cremation burial

Увод

Београд као савремени град непрестано расте и развија се над остацима античког Сингидунума, па је свака изградња објеката или инфраструктуре прилика да се открију, проуче и сачувају остаци старијих културних слојева.

Заштитним археолошким истраживањима која су обављена 2012. године током уградње подземних контејнера откривено је 20 археолошких микролокалитета на територији античког Сингидунума и у његовој близини. Дебљина културног слоја, као и вишеслојност појединих локалитета, још једном су показали континуитет насељавања овог простора, од антике до данас.

По свом обиму, дужини трајања радова и површини истражене територије, ови археолошки радови представљају највеће заштитно археолошко истраживање обављено у Београду до сада.

Период римске доминације (од 2-3. века)

Римском културном слоју припадају остаци доњег етажа гроба спаљеног покојника са локалитета у Улици Светозара Марковића пп 2. Нажалост, одсуство покретних налаза онемогућило је прецизно

Улица краља Петра пп 8 – остаци античког објекта
Kralja Petra St.: remains of a Roman structure

Студентски трг пп 18 – Остаци људског скелета
18 Studentski trg: human skeletal remains

Улица цара Душана 31 – Остаци темеља објекта
31 Cara Dušana St.: building foundation remains

Скендербегова пп 17 – Остаци темеља објекта (комплекс Имарет џамије?)
17 Skenderbegova St.: foundation remains (Imaret Mosque complex?)

датовање остатака гробне конструкције, те се на основу налаза из непосредне близине ова гробна конструкција може оквирно датovati у период од 2. до краја 3. века.

Истом периоду припадају и остаци гроба инхумираног покојника са локалитета у Улици краља Петра пп 8, где су откривени и остаци темељне зоне и зида једног објекта, грађеног од пешчара везаног малтером. Објекат је коришћен од краја 3. до прве половине 4. века.

Период турске владавине (археолошки локалитети од 15-16. века)

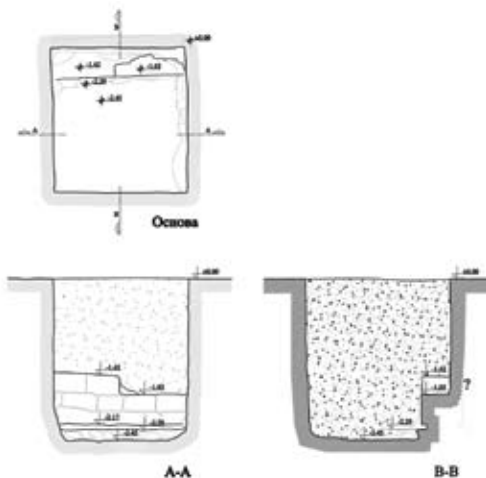
Остаци темељних зона објеката који су откривени на четири археолошка локалитета припадају стамбеним објектима шехера Београда. За истраживање сакралне архитектуре значајни су остаци темеља и дела зида са локалитета Скендербегова пп 17, који, по својој позицији а на основу историјских извора и планова Београда, вероватно, представљају остатке неког објекта из комплекса Имарет џамије. Подигнута око 1548/49. године, као задужбина Мехмед-паше Јахјапашевића, ова џамија била је монументалних димензија и састојала се од низа објеката: медресе, караван-сараја, имарет-хана (јавна кухиња). Ком објекту припадају откривени архитектонски остаци комплекса који је страдао 1688. године, питање је за будућа истраживања, јер су током заштитних археолошких интервенција 2012. године, остаци архитектуре сачувани "in situ".

На локалитету Студентски трг пп 18 откривени су остаци гроба инхумираног покојника, без гробне конструкције и прилога. На свим историјским плановима Београда из 17. века овај простор заузима Средишње гробље, па се претпоставља да њему припадају откривени остаци људске лобање и обе бутне кости. Овај гроб се може оквирно датovati у период од 1521. године, када је и настало Средишње гробље, па све до 1688. године, када је простор вероватно изгубио ту намену.

Доњем гробљу, које је на историјским плановима представљено у близини Али-пашине (раније Шехитлук) џамије, подигнуте 1574/75. године, припадају остаци више инхумираних покојника, заливених кречним малтером после укопа, са локалитета Улица Високог Стевана 8, угао са Јеврејском. Према Челебијиним описима на Доњем гробљу били су сахрањени турски борци који су погинули у борбама за освајање Београда 1456. године, за време опсаде под Мехмедом Освајачем, и за време опсаде Београда 1521. године под Сулејманом Величанственим, па се откривени гробни остаци могу хронолошки сместити у период између 1456. и 1521. године.

Савремено доба (18. до прве половине 20. века)

Током заштитних археолошких истраживања откривени су археолошки налази и остаци из периода од 18. до прве половине 20. века, који су и за археологију као младу науку – „млади“. Мишљења смо, ипак, да ће остаци турске калдрме и старих трамвајских шина са локалитета Македонска 4, затим остаци приватне турске куће са доклатом из Страхињића бана 46, остаци кафане „Црни орао“ са локалитета Капетан Мишина 23а, остаци темеља трговачких кућа из прве половине 20. века откривени у зони око Кнез Михаилове улице, али и бројни фрагменти такозване „градске“ керамике, бар делимично допунити слику о настанку и развоју Београда.

**Скендербегова пп 17- Остаци темеља објекта (комплекс Имарет џамије?)
17 Skenderbegova St.: foundation remains (Imaret Mosque complex?)**

Литература:

- 1) Дивна Ђурић-Замоло, Београд као оријентална варош под Турцима 1521-1867, Београд 1977.
- 2) Ж. Шкаламера - М. Поповић, Урбани развој Дорћола, Годишњак града Београда, књ. XXV – 1978, 211-253.

*Улица цара Душана 35а – Остаци зида објекта
35а Cara Dušana St.: wall remains*

Introduction

Since modern Belgrade has been growing and developing over the remains of ancient Singidunum, every new building or infrastructure construction provides an opportunity to discover, investigate and preserve vestiges of earlier cultural layers.

The rescue excavations carried out during the installation of underground waste containers in 2012 discovered twenty micro-sites within the area or in the environs of ancient Singidunum. The thickness of the cultural layer and the stratified sites provided further evidence for the continuity of human occupation of the area since classical antiquity.

These rescue excavations are the largest ever conducted in Belgrade in terms of scale, duration and area.

The period of Roman dominance (2nd – 3rd c.)

To the Roman period belong remains of the lower level of a cremation grave at 2 Svetozara Markovića St. As the absence of grave goods makes its more accurate dating impossible, the burial can only be roughly dated by the finds discovered in the immediate vicinity to a period from the 2nd to the end of the 3rd century.

To the same period belong the remains of an inhumation burial on the site opposite 8 Kralja Petra Street, which also yielded the foundations and a wall of a structure built of sandstone laid in mortar. The structure was in use from the end of the 3rd until the middle of the 4th century.

*Високог Стевана 8, уздо са Језрејском – остаци људских скелета
8 Visokog Stevana St.: human skeletal remains*

The period of Ottoman dominance
(sites dated to the 15th – 16th c.)

The remains of foundations discovered on four sites belong to residential buildings of the Ottoman *şehir* of Belgrade. Of interest to the study of religious architecture are the remains of the foundation and a wall section at the site opposite 17 Skenderbegova St. Judging by their location, the surviving written sources and historic plans of Belgrade, they probably belonged to a building from the complex of the Imaret Mosque. Built in 1548/9 by Yahyapaşa-oglu Mehmed Paşa

(Mehmed Paşa Jahapašić), this mosque of monumental size formed part of Mehmed Paşa's pious endowment which encompassed a number of buildings, such as the medrese, the karavansaray (called Imaret han), the imaret (soup kitchen) etc. To which of these buildings of the complex, heavily damaged in 1688, the unearthed structural remains (left in situ) belonged is to be established by future investigations.

The site opposite 18 Studentski trg yielded remains of an inhumation burial in a simple pit with no grave goods. In all 17th-century historic plans of Belgrade this space is occupied by the Central Cemetery, so it has been assumed that the discovered human remains (the skull and both

Македонска 4 – Остаци турске калдрме
4 Makedonska St.: remains of Ottoman-period cobblestone pavement

femurs) were buried on it. The grave may be roughly dated to a period between 1521, when the cemetery was established, and 1688, when Belgrade was conquered by the Austrians and the cemetery probably fell out of use.

Remains of several inhumation burials covered in lime at 8 Visokog Stevana St. (intersection with Jevrejska St.) come from the area of the former Lower Cemetery, depicted in historic maps near Ali Paşa's (previously Şehitlik) Mosque. According to Evliya Çelebi, in that cemetery were buried the Ottoman soldiers killed during the siege of

Belgrade under Mehmed the Conqueror in 1456 and under Suleiman the Magnificent in 1521. These two dates may therefore be the chronological boundaries for the discovered remains.

Contemporary period (18th c. – first half of the 20th c.)

The discoveries made by the 2012 rescue excavations which date from between the 18th and the mid-20th century are considered "young" by archaeological standards. The remains of cobblestone pavement and

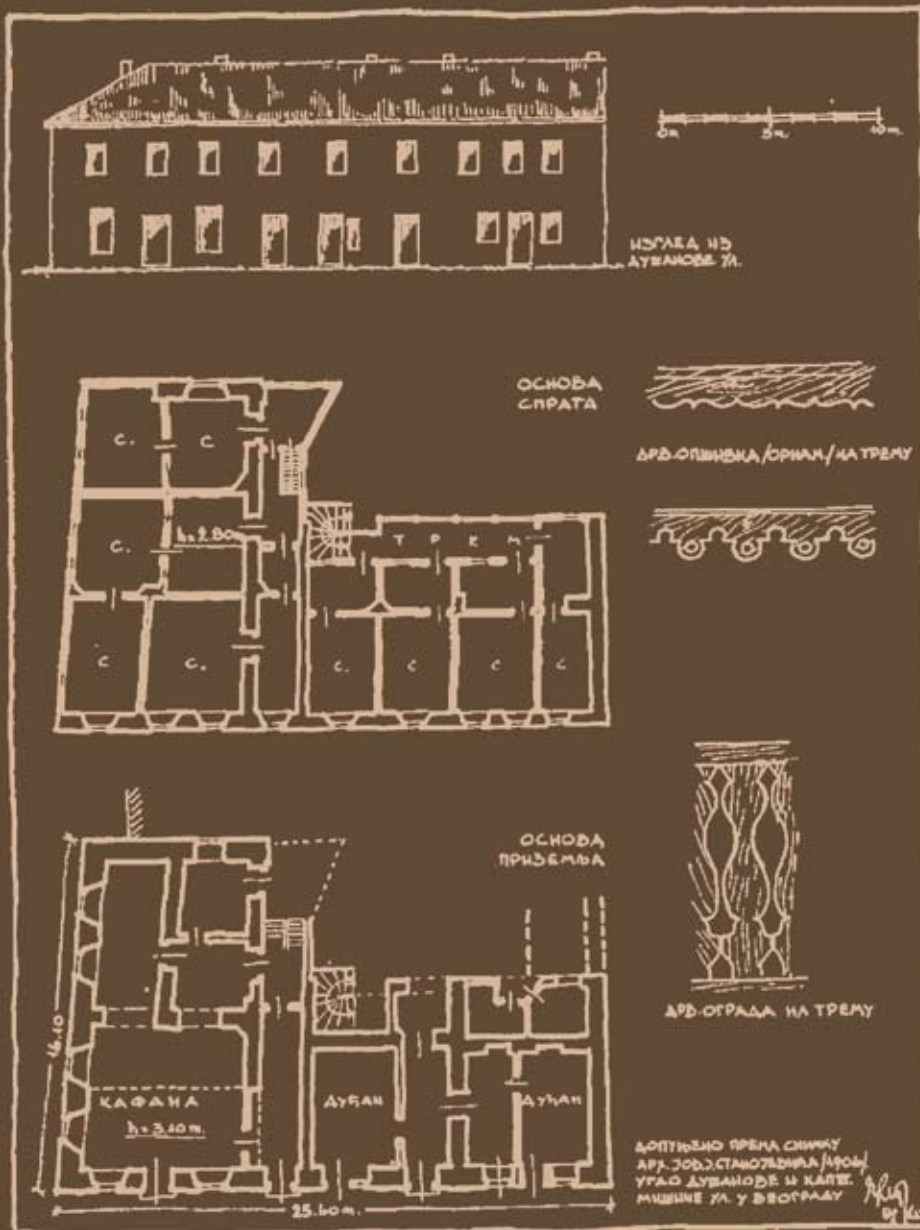
Капетан Мишина 23а, угао са Цара Душана – Део темеља (кафана „Црни орао“?)
Kapetan Mišina St.: foundation remains ('Crni orao' tavern?)

tram rails at 4 Makedonska St., of a private Ottoman house with a porch at 46 Strahinjića bana St., of the tavern “Crni orao” (Black Eagle) at 23a Kapetan Mišina St., of the foundations of merchants’ houses from the first half of the 20th century in the area around Knez Mihailova St., and plentiful fragments of the so-called “urban” pottery, will nonetheless add to the picture of the origins and development of Belgrade.

Literature

Divna Djurić-Zamolo, Beograd kao orijentalna varoš pod Turcima 1521–1867 (Belgrade 1977)

Ž. Škalamera and M. Popović, “Urbani razvoj Dorćola”, Godišnjak grada Beograda XXV (1978), 211–253

Капетан Мишина 23а, угао са Цара Душана – кафана „Црни орао“

Kapetan Mišina St.: 'Crni orao' tavern

Извор: Доброслав Ст. Павловић, Једна од најстаријих очуваних грађевина у Београду, ГТБ III, Београд 1956. 276.

Нови археолошки локалитети на територији Сингидунума

Издавач: Завод за заштиту споменика културе града Београда

За издавача: Нела Мићовић, директор

Текст: Нела Мићовић

Лектура: Анђелка Ковачевић

Превод: Марина Адамовић Куленовић

Графички дизајн: Лука Прокић

Фотографија: Снежана Неговановић

Фотодокументација Завода за заштиту споменика културе града Београда

Тираж: 1000 примерака

Штампа: Графостил, Крагујевац

Београд, 2013. година

Завод за заштиту споменика културе града Београда

Издање је омогућио Град Београд, Градска управа, Секретаријат за културу
и Министарство културе и информисања Републике Србије

СР - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

904*652*(497.11)(036)
712.26(497.11)(036)

МИЋОВИЋ, Нела, 1969-
Нови Археолошки локалитети на територији
Сингидунума = New archeological Sites within
the area of Singidunum / [текст Нела Мићовић
; превод Марина Адамовић Куленовић ;
фотографија Снежана Неговановић]. - Београд :
Завод за заштиту споменика културе града
Београда ; Belgrade = Cultural Heritage
Preservation Institute of Belgrade, 2014
(Крагујевац : Графостил). - 10 стр. :
илустр. ; 20 x 20 cm

Коп. насл. - Упоредо срп. текст и енгл.
превод. - Подаци о ауторској прависти из
колеџа. - Текст ванредно доступан. -
Тираж 1.000. - Библиографија: стр. 6.

ISBN 978-86-81157-98-5

а) Археолошки налази, антички - Београд -
Водичи
COBISS.SR-ID 204494348

Завод за заштиту споменика културе града Београда
Cultural Heritage Preservation Institute of Belgrade